

ANONİM ORTAKLIKTA PAY SAHİPLİĞİ SIFATININ MİRAS YOLUYLA KAZANILMASI

Av. Nurcan ARSLAN*

ÖZET

Anonim ortaklık, ticari hayatta en sık karşılaşılan ortaklık türlerinden biridir. Anonim ortaklık payları aslen veya devren kazanılabilir. Miras yoluyla kazanım, devren kazanım haline örnektir. Çalışmamızda anonim ortaklığın temel nitelikleri, anonim ortaklıkta pay sahipliği ve anonim ortaklık payının miras yoluyla kazanılması hali incelenecektir. Payın miras yoluyla kazanımının nasıl gerçekleşeceği, külli halefiyet ve cüzzihalefiye kuralları çerçevesinde açıklanacaktır. Bu kapsamda, payın devrine ilişkin kuralların nasıl değişeceği de incelenecektir.

Anahtar Kelimeler: AnonimOrtaklık, Pay Sahipliği, Payın Devri, Miras, Külli Halefiyet.

ACQUISITION OF SHAREHOLDERS' OWNERSHIP IN JOINT STOCK COMPANY THROUGH HERITAGE

ABSTRACT

A joint stock company is one of the most common types of company in business. Shares of joint stock companies can be acquired originally or by

* Diyarbakır Barosu- Avukat, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Medeni Hukuk Anabilimdalı- Yüksek Lisans Öğrencisi, E Posta: arslanurcannn@gmail.com, ORCID: 0000-0003-2652-0314.

transfer. Inheritance is an example of cyclical gain. In our study, the basic characteristics of joint stock company, shareholding in joint stock company and the state of gaining the share of joint stock company through inheritance will be examined. How the share will be acquired through inheritance will be explained within the framework of the rules of global succession and partial succession. In this context, how the rules regarding the transfer of shares will change will also be examined.

Keywords: Joint Stock Company, Shareholder, Share Transfer, Inheritance, Global Succession.

I. GİRİŞ

Şirket, kişilerin kazanç paylaşma amacı etrafında, bilinçli bir şekilde birleşip örgütlendikleri topluluktur. Türk hukukunda şirketlere ilişkin düzenlemelere Türk Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu'nda yer verilmiştir. Türk Borçlar Kanunu'nda adi şirket türü düzenlenmişken Türk Ticaret Kanunu'nda ticaret şirketleri düzenlenmiştir ve bu şirketler, belli kriterler esas alınarak bazı ayrımlara tabi tutulmuştur.

Anonim ortaklık, Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiştir. Diğer şirketlere nazaran kurulması daha kolay olduğundan ticari hayatta en sık karşılaşılan ticaret şirketlerinden biridir. Anonim ortaklık payı üzerinde hak sahipliği olan kişi pay sahibidir. Anonim ortaklıkta pay sahipliği aslen veya devren kazanılabilmektedir. Payın devren kazanılması, pay sahibinin devralan ile anlaşarak pay sahipliği sıfatını payı devralana geçirmesi halinde söz konusu olmaktadır. Payın miras yoluyla kazanılması da payın devren kazanıldığı haller kapsamında değerlendirilmektedir.

Çalışmamızda öncelikle anonim ortaklığın genel hatları, daha sonra anonim ortaklıkta pay kavramı açıklanacaktır. Çalışmamızın ikinci bölümünde anonim ortaklıkta pay sahipliği sıfatının kazanılma şekilleri açıklanacak ve çalışmamızın esas konusu olan anonim ortaklıkta pay sahipliği sıfatının miras yoluyla kazanılması hususu detaylı bir şekilde incelenecektir.

Çalışmamızın üçüncü bölümünde anonim ortaklıkta pay sahipliği sıfatının miras yoluyla kazanılması halinde ortaya çıkan özel durumların ne olduğu ve bu durumların nasıl sonuçlandığı açıklanacaktır. Çalışmamızda şirket kavramı yerine ortaklık kavramının kullanılması tercih edilmiştir.

II. ANONİM ORTAKLIK VE PAY KAVRAMI

A. Genel Hatlarıyla Anonim Ortaklık

Anonim ortaklık, Türk Ticaret Kanunu (TTK) m.329 ve devamında düzenlenmiş, sermayesi paylara bölünmüş, ortaklarının sorumluluğu ortaklığa karşı ve koymayı taahhüt ettikleri sermaye ile sınırlı olan, sermaye şirkettir¹ (TTK m.124, 329). Anonim ortaklık, TTK'da ticaret şirketi türlerinden sermaye şirketi kapsamında yer almaktadır. Yani ortaklıkta ön plana çıkan unsur, ortakların ortaklığa kattığı sermaye ve bunun karşılığında edindikleri pay oranıdır². Ortaklarının sorumluluğu bakımından anonim ortaklıkta ortakların

¹ Halil Arslanlı, "Anonim Şirkette Pay ve Pay Sahipliği", İÜHFİM, C.23, S.3-4, 1958, sa. 248-290, s.249; Mehmet Bahtiyar, Ortaklıklar Hukuku, 14.Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 2020, s.110; Hasan Pulaşlı, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020, s.271; Bilgili ve Demirkapı, Şirketler Hukuku Dersleri, 7.Baskı, Dora Yayınları, Bursa, 2020, s.167; Oruç Hami Şener, Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı, 4. Bası, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2019, s.295; Rıza Ayhan, Hayrettin Çağlar ve Mehmet Özdamar, Şirketler Hukuku Genel Esaslar, 2.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020,s.274.

² Arslanlı, a.g.m.,s.248; Bahtiyar, a.g.e., s.4; Emine Özdamar, Anonim Şirkette Pay Devri, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019, s.40; Ahmet Arif Şimşek, Anonim Ortaklığın

sorumluluğu şirkete karşıdır³. Yani şirket alacaklılarına karşı bir sorumlulukları yoktur ve bu sebeple ortaklığın alacaklıları, alacaklarını tahsil etmek amacıyla doğrudan ortakların sorumluluğuna başvuramazlar. Ortakların ortaklığa karşı sorumluluğu, koymayı taahhüt ettikleri sermaye tutarı ile sınırlandırılmıştır⁴. Anonim ortaklık, bazı esaslara tabi tutularak belirli türlere ayrılmaktadır⁵, bunlar: Özel hükümlere ve genel hükümlere tabi anonim ortaklık ile halka açık olan ve olmayan anonim ortaklıklardır.

Anonim ortaklık kanunen yasaklanmamış her türlü konu ve amaç için (TTK m.331), en az elli bin TL sermaye ile ve en az bir kişi ile (TTK m.338) kurulur. Anonim ortaklığın kuruluş usulü TTK m.335'te açıklanmıştır. Buna göre: *“Şirket, kurucuların, kanuna uygun olarak düzenlenmiş bulunan, sermayenin tamamını ödemeyi, şartsız taahhüt ettikleri, imzalarının noterce onaylandığı veya ticaret sicili müdürü yahut yardımcısı huzurunda imzaladığı esas sözleşmede, anonim şirket kurma iradelerini açıklamalarıyla kurulur”*⁶.

Anonim ortaklığın faaliyetlerini yerine getirebilmesi amacıyla kanunda iki zorunlu organ öngörülmüştür. Bunlar, genel kurul ve yönetim kuruludur⁷. Genel kurul; pay sahipleri veya temsilcilerinin katılımı ile oluşan, yılda en az

Payın Devri Sonucunda Yabancılaşması ve Yabancılaşmanın Önlenmesi, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi SBE, İstanbul, 2008, s.10.

³ Bahtiyar, a.g.e., s.116; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, a.g.e., s.277; Pulaşlı, a.g.e., s.276.

⁴ Bahtiyar, a.g.e., s.115; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, a.g.e., s.277; Pulaşlı, a.g.e., s.277.

⁵ Bahtiyar, a.g.e., s.117.

⁶ Nihat Taşdelen, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Anonim Ortaklık Pay Devrine Getirdiği Sınırlamalar”, Dokuz Eylül Üniversitesi HFD, C.16, Özel Sayı, 2014, sa.3351-3387, (Hakan Pekcanitez'e Armağan)s.3361; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, a.g.e.,s.292; Pulaşlı, a.g.e., s.279.

⁷ Bahtiyar, a.g.e., s.149; Bilgili ve Demirkapı, a.g.e., s.211; Ünal Tekinalp, Tek Kişilik Ortaklık I, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011,s.106; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, a.g.e., s.300; Pulaşlı, a.g.e., s.319.

bir kere toplanması zorunlu olan, ortaklığın karar organıdır⁸. Yönetim kurulu; şirketin işletme konusunun gerçekleştirilmesi için gerekli her türlü işlem ve işleri gerçekleştirmeye yetkili, ortaklığın yönetim ve temsil organıdır⁹.

Son olarak anonim ortaklığın sona ermesi durumunu incelemek gerekecektir. Anonim ortaklığın sona erme sebepleri üç grupta incelenmektedir. Bunlar; iradi sona erme sebepleri, irade dışı sona erme sebepleri ve mahkeme kararı ile sona erme durumlarıdır¹⁰. TTK m.529’da anonim ortaklığın genel sona erme sebepleri sayılmıştır. Buna göre: “(1) Anonim şirket; a) Sürenin sona ermesine rağmen işlere fiilen devam etmek suretiyle belirsiz süreli hâle gelmemişse, esas sözleşmede öngörülen sürenin sona ermesiyle, b) İşletme konusunun gerçekleşmesiyle veya gerçekleşmesinin imkânsız hâle gelmesiyle, c) Esas sözleşmede öngörülmüş herhangi bir sona erme sebebinin gerçekleşmesiyle, d) 421 inci maddenin üçüncü ve dördüncü fıkralarına uygun olarak alınan genel kurul kararıyla, e) İflasına karar verilmesiyle, f) Kanunlarda öngörülen diğer hâllerde, sona erer.” Ayrıca organların eksikliği ve haklı sebeplerle fesih halleri de kanunda sayılan özel sona erme hallerindedir¹¹.

⁸ Bahtiyar, a.g.e., s.152; Bilgili ve Demirkapı, a.g.e., s.212; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, a.g.e., s.340; Pulaşlı, a.g.e., s.320; Tekinalp, a.g.e., s.161; Damla Gülseren Songur, Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Temsili, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, Ankara, 2012, s53.

⁹ Bahtiyar, a.g.e., s.217; Tekinalp, a.g.e., s.114.

¹⁰ Pulaşlı, a.g.e., s.599; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, a.g.e., s.340; Şener, a.g.e., s.600; Gamze Çakı, Anonim Ortaklık Tasfiyesinde Alacaklıların Korunması, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s.32; Karahan, Anonim Şirketlerde Tasfiye, Mimoza Yayınları, Konya, 1998,s.7; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, a.g.e., s.456.

¹¹ Ayhan, Çağlar ve Özdamar, a.g.e.,s.459; Karahan, Anonim Şirketlerde Tasfiye, s.7; Çakı, a.g.e., s.32;

B. Anonim Ortaklıkta Pay Kavramı

Anonim ortaklıkta pay kavramı üç farklı anlama gelecek şekilde kullanılmaktadır. Pay kavramının ilk anlamı, esas sermayenin belirli sayıda değerlere bölünerek oluşturduğu itibari değer parçalarını ifade eder¹². Payın ikinci anlamı, pay sahipliğini, payın pay sahibinin kişiliğinden bağımsız olarak şirket ile arasındaki maddi, hukuki ilişki ile hak ve borçlarını ifade eder¹³. Üçüncü ve son olarak pay, pay sahiplerinin şirket hisselerinin karşılığını yani pay ortaklık sıfatını, hak ve borçlara sahip olmanın kaynağını ifade eder¹⁴.

Pay, anonim ortaklığın kuruluşu veya sermaye artırımı sırasında tescil ile kurulur¹⁵. Pay, içerdiği haklar ve borçlar bakımından bütündür ve

-
- ¹² Nihat Taşdelen, Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sıfatının Kazanılması, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005, s.7; Pulaşlı, a.g.e.,s.520; Bilgili ve Demirkapı, a.g.e., s.320; Pulaşlı, a.g.e., s.520; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, a.g.e., s.415; Özdamar, a.g.e., s.22; Güventürk Kızılyel, Sermaye Piyasasında Anonim Ortaklıkların Pay Devri ve Sınırlamaları, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2018,s.7; Sami Karahan, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazın Korunması, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, 1991,s.3; Ayşe, Çakır, Anonim Şirketlerde Payın Devri, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi SBE, Kırıkkale, 2017, s.5; Songur, a.g.e., s.20; Ender Canan Eroğlu, Türk Ticaret Kanunu ve Tasarısı Açısından Anonim Şirketlerde Hisse Senetlerinin Devri, Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi SBE, Ankara, 2007, s.5.
- ¹³ Taşdelen, a.g.e.,s.9; Pulaşlı, a.g.e., s.521; Pulaşlı, a.g.e., s.521; Bilgili ve Demirkapı, a.g.e., s.321; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, a.g.e., s.415; Özdamar, a.g.e., s.24; Kızılyel, a.g.e., s.8; Karahan, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazın Korunması, s.3; Çakır, a.g.e., s.7; Eroğlu, a.g.e., s.9.
- ¹⁴ Taşdelen, a.g.e.,s.8; Pulaşlı, a.g.e., s.522; Bilgili ve Demirkapı, a.g.e., s.321; Pulaşlı, a.g.e., s.522; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, a.g.e., s.416; Özdamar, a.g.e., s.23; Kızılyel, a.g.e., s.8; Karahan, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazın Korunması, s.3; Çakır, a.g.e., s.6; Eroğlu, a.g.e., s.8.
- ¹⁵ Taşdelen, a.g.e.,s.12; Arslanlı, a.g.m., s.248; Bahtiyar, a.g.e., s.276; Hande Gizem Deyneki, Anonim Ortaklıklarda Pay Devrine İlişkin Kanuni Sınırlama, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi SBE, İstanbul, 2018, s.12; Pınar Doğan Kara, Anonim Ortaklıkta Payın Cebri İcra Yoluyla Devri, Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi SBE, Diyarbakır, 2019,s.4; Sema Aksoy, Anonim Şirketlerde Pay ve Payın Devri, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Şehir Üniversitesi SBE, İstanbul, 2018, s.41.

bölünemez¹⁶. Bu sebeple tek bir paya bağlı haklar birbirinden ayrı olarak farklı kişiler tarafından kullanılamaz¹⁷. Paylar devir serbestliği ilkesi gereği herhangi bir şarta bağlı olmaksızın devredilebilir¹⁸. Bu durumda nama yazılı senetlere ilişkin özel bir durum söz konusu olmaktadır. Bu duruma ilişkin açıklamalar, payın devrine ilişkin açıklamalarla birlikte ilgili başlıkta yapılacaktır. Ayrıca anonim ortaklıkta pay, senede bağlanabilmektedir. Senede bağlanması payın devrine ilişkin şartlar, yarattığı hak ve borçlar bakımından bir değişiklik yaratmasa da payın devrinin kolaylaşmasını sağlamakta, tedavül yeteneğini artırmaktadır¹⁹.

Anonim ortaklıkta birden fazla pay türü vardır. Bunlar; nakit- ayın karşılığı pay; oy hakkı olan- olmayan pay; itibari değeri olan- olmayan pay; imtiyazlı- adi pay; bedelli- bedelsiz pay ve senede bağlanmış- bağlanmamış pay türleridir²⁰.

C. Pay Senedi

Anonim ortaklıkta pay senede bağlanabilmektedir. Pay senetleri TTK m.484 vd. maddelerinde düzenlenmiştir. Pay senedi, anonim ortaklık payı

¹⁶ Arslanlı, a.g.m.,s.250; Bahtiyar, a.g.e., s.277; Bilgili ve Demirkapı, a.g.e., s.322; Özdamar, a.g.e., s.17; Kızılyel, a.g.e., s.9.

¹⁷ Bahtiyar, a.g.e., s.277; Özdamar, a.g.e., s.17.

¹⁸ Bahtiyar, a.g.e., s.277; Bilgili ve Demirkapı, a.g.e., s.322; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, a.g.e., s.424; Kızılyel, a.g.e., s.10; Şimşek, a.g.e., s.9; Çakır, a.g.e., s.15; Eroğlu, a.g.e., s.33.

¹⁹ Taşdelen, a.g.e.,s.22; Arslanlı, a.g.m., s.254; Bahtiyar, a.g.e., s.277; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, a.g.e., s.115; Bilgili ve Demirkapı, a.g.e., s.361; Kızılyel, a.g.e., s.20; Özdamar, a.g.e., s.46; Çakır, a.g.e., s.16; Eroğlu, a.g.e., s.13.

²⁰ Ayrıntılı bilgi için bkz. Bilgili ve Demirkapı, a.g.e., s.326; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, a.g.e., s.116; Pulaşlı, a.g.e., s.522; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, a.g.e., s.416; Özdamar, a.g.e., s.29 vd.; Kızılyel, a.g.e., s.13 vd.; Karahan, Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazın Korunması, s

temsil etmek amacıyla çıkarılan, kıymetli evrak niteliği taşıyan ortaklık senetlerindedir²¹.

Pay, yukarıda da ifade edildiği üzere ortaklığın kuruluş aşamasında tescil ile ortaya çıkabilmektedir. Yani pay senedi çıkarılmadan pay hakkı var olmaktadır. Bu sebeple pay senedi kurucu değil açıklayıcı nitelikte bir senettir²². Bu senetler, pay hakkını ortaya çıkaran temel ilişkiyi de ifade ettiklerinden illi yani sebebe bağlı senetler grubunda yer almaktadırlar²³. Pay sahipliği, sadece pay senedi üzerinde yer alan unsurlardan ibaret değildir. Pay sahibinin hakları ve borçları; ana sözleşme, kanun ve ortaklığın organları tarafından alınan kararlar doğrultusunda doğabilir. Bu sebeple pay senetleri kamu güvenine dayanmayan senetlerdendir²⁴.

Devir şekli bakımından pay senetleri, hamiline veya nama yazılı pay senetleri olarak çıkarılabilir (TTK m.484/1). Hamiline yazılı pay senedi, pay senedini elinde bulunduran kişinin paya bağlı hak ve borçlara tabi olan kişi olarak kabul edilmesini öngören pay senetleridir²⁵. Nama yazılı pay senedi, pay senedinin belli bir kişi adına çıkarılması halinde söz konusu olmaktadır²⁶. Nama

²¹ Taşdelen, a.g.e.,s.18; Arslanlı, a.g.m., s.274; Bahtiyar, a.g.e., s.322; Bilgili ve Demirkapı, a.g.e., s.360; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, a.g.e., s.447; Eroğlu, a.g.e., s.12; Deyneki, a.g.e., s.13; İbrahim Ersen Düger, Anonim Şirketlerden Çıkma ve Çıkarılma, Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi SBE, Ankara, 2019,s.8.

²² Arslanlı, a.g.m.,s.272; Bahtiyar, a.g.e., s.322; Bilgili ve Demirkapı, a.g.e, s.360; Deyneki, a.g.e., s.13.

²³ Bahtiyar, a.g.e., s.323.

²⁴ Bahtiyar, a.g.e., s.323.

²⁵ Bahtiyar, a.g.e., s.330; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, a.g.e., s.120; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, a.g.e., s.447; Şimşek, a.g.e., s.14; Eroğlu, a.g.e., s.59.

²⁶ Bahtiyar, a.g.e., s.331; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, a.g.e., s.128; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, a.g.e., s.448; Kızılyel, a.g.e., s.23; Şimşek, a.g.e., s.15; Eroğlu, a.g.e., s.29.

yazılı pay senetleri bağlı nama yazılı pay senedi ve gerçek nama yazılı pay senedi olarak ikiye ayrılmaktadır.

III. ANONİM ORTAKLIKTA PAYIN MİRAS YOLUYLA KAZANILMASI

A. Anonim Ortaklıkta Genel Olarak Pay Sahipliği Sifatının Kazanılması

Pay sahibi, anonim ortaklıkta oluşturulmuş payın maliki olan gerçek veya tüzel kişidir.²⁷ Pay sahibi olabilmek için özel bir ehliyet şartı öngörülmemiştir, bu sebeple ehliyete ilişkin hususlar bakımından Türk Medeni Kanunu'nda (TMK) yer alan ehliyet kuralları geçerlidir.²⁸

Pay sahipliği aslen ve devren kazanılabilmektedir.²⁹ Bir kişi birden fazla paya sahip olabileceği gibi bir paya birden fazla kişi de sahip olabilecektir³⁰. Payın miras yoluyla kazanılması hali birden fazla kişinin tek bir paya sahip olması durumuna örnektir.

Pay sahipliğinin sona ermesi ortaklığın sona ermesi ve payın devredilmesi, ortaklıktan çıkma, ortaklıktan çıkarılma, ortaklığın tasfiyesi ve

²⁷ Taşdelen, a.g.e.,s.48; Bahtiyar, a.g.e., s.283; Abdüssamet Yılmaz, Anonim Ortaklık Payının Rehin ve Hapis Haklarına Konu Olması, Onikilevha Yayınları, İstanbul, 2020, s.250; Songur, a.g.e., s.21; Düger, a.g.e., s.20; Mustafa Halil Çonkar, Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sifatının İspatlanması, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul, 2008, s.1; Sefa Er, Anonim Şirketlerde Pay Devri, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi SBE, Kırıkkale, 2016,s.12.

²⁸ Bahtiyar, a.g.e., s.284; Doğan Kara, a.g.e., s.10.

²⁹ Taşdelen, a.g.e.,s.56; Bahtiyar, a.g.e., s.284; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, a.g.e., s.424; Kızılyel, a.g.e., s.16; Şimşek, a.g.e., s.8; Çakır, a.g.e., s.8; Songur, a.g.e., s.24.

³⁰ Pulaşlı, a.g.e.,s.521; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, a.g.e., s.423; Özdamar, a.g.e., s.17; Kızılyel, a.g.e., s.16; Doğan Kara, a.g.e., s.11.

payın itfası durumlarında söz konusu olmaktadır.³¹ Pay sahipliği sıfatının sona ermesi ile bazı istisnalar dışında paya bağlı hak ve borçlar da ortadan kalkmış olur³².

1. Pay Sahipliği Sıfatının Aslen Kazanılması

Aslen kazanma, kişinin daha önce kimsenin mülkiyetinde bulunmayan veya başkasının mülkiyetindeki malın mülkiyetini devir olmaksızın kazanması halinde söz konusu olmaktadır³³.

Anonim ortaklık pay sahipliğinin aslen kazanılması halinde de daha önce o paya kimsenin sahip olmaması veya devir olmaksızın pay sahipliği sıfatının geçirilmesi söz konusu olmaktadır³⁴. Anonim ortaklıkta pay sahipliğinin aslen kazanıldığı haller şunlardır³⁵:

- Payın kuruluşta kazanılması
- Payın sermaye artırımında oluşan paylardan kazanılması
- Payın birleşme sonucu ortaya çıkan paylardan kazanılması
- Payın bölünme yoluyla ortaya çıkan paylardan kazanılması
- Payın tür değiştirme yolu ile ortaya çıkan paylardan kazanılması

³¹ Arslanlı, a.g.m.,s.264; Bahtiyar, a.g.e., s.292; Düger, a.g.e., s.24.

³² Bahtiyar, a.g.e., s.293.

³³ M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi ve Saibe Oktay Özdemir, Eşya Hukuku, 22. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020,N.2621; Kızılyel, a.g.e.,s.16; Çakır, a.g.e., s.8; Eroğlu, a.g.e., s.43; Doğan Kara, a.g.e., s.12.

³⁴ Özdamar, a.g.e., s.41.

³⁵ Taşdelen, a.g.e.,s.57; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, a.g.e., s.424; Özdamar, a.g.e., s.41; Çakır, a.g.e., s.8; Çonkar, a.g.e., s.5.

2. Pay Sahipliği Sifatının Devren Kazanılması

Devren kazanma, pay sahipliği sıfatının devralana geçirilmesi konusunda devreden ile devralanın anlaşması veya istisnaen bazı hallerde tarafların iradesi dışında pay sahipliği sıfatının devralana geçmesi halidir³⁶. Devren kazanmanın tarafların iradeleri dışında gerçekleştiği hallerden biri de miras yoluyla kazanmadır³⁷.

Anonim ortaklık payları pay sahibi ile devralanın anlaşması veya Türk Borçlar Kanunu'nda (TBK) yer alan işlemlerden birini yapmaları ile devredilebilir³⁸. Anonim ortaklık payının devrinde serbestlik ilkesi hakimdir. Pay sahipliğinin miras, cebri icra ve evlilikte mal rejimi hükümleri uyarınca kazanılması irade dışı devren kazanma halleri kapsamında değerlendirilmektedir³⁹.

a. Payın Devri

Payın devri, bir önceki başlıkta açıklandığı üzere pay sahibinin iradesi ile veya iradesi dışında gerçekleşebilir. Anonim ortaklıklar sermaye ortaklığı olduğundan payın devri diğer ortaklık türlerine nazaran daha kolay gerçekleşmektedir⁴⁰. Payın devri konusunda payın serbestçe devredilebilmesi ilkesi söz konusudur⁴¹.

³⁶ Taşdelen, a.g.e., s.57; Oğuzman, Seliçi ve Özdemir, a.g.e., N.2579; Özdamar, a.g.e., s.42; Şimşek, a.g.e., s.18; Eroğlu, a.g.e., s.44; Çonkar, a.g.e., s.131; Doğan Kara, a.g.e., s.13.

³⁷ Oğuzman, Seliçi ve Özdemir, a.g.e., N.2579; Kızılyel, a.g.e., s.17; Şimşek, a.g.e., s.20.

³⁸ Bahtiyar, a.g.e., s.284; Kızılyel, a.g.e., s.17.

³⁹ Bahtiyar, a.g.e., s.284.

⁴⁰ Bilgili ve Demirkapı, a.g.e., s.168; Kızılyel, a.g.e., s.18.

⁴¹ Bahtiyar, a.g.e., s.284; Özdamar, a.g.e., s.45.

Payın serbestçe devredilebilmesi ilkesine göre, pay sahibi payını devretmek istediği durumda herhangi bir makam veya kişinin izin ve rızasına ihtiyaç duymaksızın payını devredebilecektir⁴². Pay sahibi bu ilke kapsamında payını devredecek kişiyi seçmekte de tamamen serbesttir⁴³. Pay senetlerinin hamiline yazılı pay senedi olarak düzenlenmesi de anonim ortaklık paylarının devrinin serbestliğini destekler niteliktedir.

Payın devredilmesinin serbestliği ilkesi sınırsız bir şekilde yorumlanamaz. Bazı pay türleri ile sınırlı olmak üzere, payın devri belli şartlara ve sınırlamalara tabi tutulabilecektir⁴⁴. Bu sınırlamalar kanundan kaynaklanabileceği gibi ortakların ana sözleşmeye koydukları bağlam hükümlerinden veya kendi aralarında yapacakları borçlar hukuku sözleşmelerinden de kaynaklanabilecektir⁴⁵.

Hamiline yazılı pay senedinin devri TTK m.489'da düzenlenmiştir. Kanun hükmünde herhangi bir şarttan veya sınırlandırmadan bahsedilmediği için hamiline yazılı pay senetlerinin herhangi bir sınırlandırmaya tabi tutulamayacağı kabul edilmektedir. Nama yazılı pay senetlerinin devri ise TTK m.490'da kanunda veya ana sözleşmede payın devrine dair aksinin öngörülmemiş olması şartı aranmaktadır.

Ortaklar kendi aralarında karar alarak esas sözleşmeye bağlam hükümleri koyarak devrin bu bağlamlara uygun olması şartını arayabilirler (TTK m.492). Bununla birlikte ortaklar aralarında yapacakları borçlar hukuku

⁴² Özdamar, a.g.e., s.45; Kızılyel, a.g.e., s.17.

⁴³ Bahtiyar, a.g.e., s.285.

⁴⁴ Taşdelen, a.g.m.,s.3352; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, a.g.e., s.424; Kızılyel, a.g.e., s.28; Şimşek, a.g.e., s.23; Eroğlu, a.g.e., s.33; Eroğlu, a.g.e., s.100.

⁴⁵ Arslanlı, a.g.m.,s.254; Bahtiyar, a.g.e., s.287; Kızılyel, a.g.e., s.29; Çakır, a.g.e., s.43.

işlemlerinden biri ile de payın devredilebilmesi için bazı şartların varlığına bağlayabilir veya ikincil yükümlülükler getirerek payın devrini ortaklığın onayına tabi kılabilirler⁴⁶.

Kanundan doğan sınırlamalara şu şekildedir:

- Anonim ortaklık kendi payını iktisap edemez (TTK m.379)
- Pay, tescil edilmeden devredilemez (TTK m.352)
- Bedeli tamamen ödenmemiş olan pay şirketin onayı olmaksızın devredilemez (TTK m.491)
- Bankalar Kanunu (BK) m.18 ve Rekabetin Korunması Hakkında Kanun (RKHK) m.7 hükümlerinde getirilen özel sınırlamalar.

b. Payın Devir Usulü

Anonim ortaklıkta payın devri belli usul kuralları çerçevesinde yapılmaktadır. Bu devir usulü payın senede bağlı olup olmamasına ve pay senedinin türüne göre değişmektedir. Senede bağlı olmayan payların devir usulü kanunda açıklanmamıştır. Bu payların nasıl devredileceği öğretisi ve Yargıtay kararlarıyla şekillenmiştir⁴⁷. Öğretide savunulan baskın görüşe ve Yargıtay kararlarına göre; senede bağlanmamış pay senetlerinin devredilebileceği ve bu devrin alacağın devri usulü ile gerçekleştirilebileceği kabul edilmektedir⁴⁸.

⁴⁶ Bahtiyar, a.g.e., s.291; Şimşek, a.g.e., s.25; Deynekli, a.g.e., s.5; Düger, a.g.e., s.42.

⁴⁷ Nuran Rabia Tola, Anonim Ortaklıkta Pay ve Payın Devri, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi SBE, Kocaeli, 2018, s.59; Aksoy, a.g.e.,s.79.

⁴⁸ “Anonim ortaklığın çıplak paylarının devri konusunda ...bünyesinde bir hüküm bulunmamaktadır. Payın devredilebilirliği ilkesi uyarınca, çıplak payın da senede bağlanmış paylar gibi serbestçe devredilebileceği hususunda görüş birliği mevcuttur.

Öğretide bu konuda kanunda herhangi bir düzenlemeye yer verilmemesi eksiklik olarak değerlendirilse⁴⁹ de kanaatimizce bu durum bir eksiklik olmayıp ortada bir kanun boşluğu da söz konusu değildir.

Bizce, TMK m.5 ve TTK m.1 hükümlerine bakılacak olursa; TMK m.5'e göre, “*Bu Kanun ve Borçlar Kanununun genel nitelikli hükümleri, uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanır.*”, TTK m. 1'de ise “*Türk Ticaret Kanunu, 22/11/2001 tarihli ve 4721 sayılı Türk Medenî Kanununun ayrılmaz bir parçasıdır.*” denilmek suretiyle TTK'da düzenleme bulunmayan hallere TMK hükümlerinin uygulanabileceği kabul edilmektedir. Bu doğrultuda inceleme yapılacak olursa; anonim ortaklık payı, taşınır mal olarak kabul edilmektedir. Anonim ortaklıkta senede bağlanmamış payların devri hususunda özel bir düzenleme olmasa da TMK'da taşınır mal mülkiyetinin devrine ilişkin usul ve esaslar düzenlenmiştir. Bu sebeple TMK'da yer alan ilgili düzenlemelerin anonim ortaklık payının devrinde de uygulanabileceğini; bu doğrultuda senede bağlanmamış payların devredilebileceğini kabul etmek gerekmektedir⁵⁰.

Senede bağlı olmayan paylarda özellik arz eden durum, pay bedelinin ödenmiş olup olmaması halidir. Pay bedelinin tamamen ödenmiş olması halinde

Ancak payın serbestçe devredilebilirliğine getirilen kanuni ve iradi sınırlamalar kuşkusuz çıplak pay için de geçerlidir. Çıplak payın devri genel hükümler doğrultusunda yapılır. Uygulanacak hükümler payın bedelinin tamamen ödenmiş olup olmadığı hususuna göre değişir. Bedelinin tamamı ödenmiş çıplak payın devri genel hüküm niteliğindeki alacağın temlikî hükümlerine göre gerçekleşir.” Y.11. H.D., E.2017/2972, K.2019/2143, T.14.03.2019, (E.T:02.12.2020); Taşdelen, a.g.e., s.115; Şimşek, a.g.e., s.13; Eroğlu, a.g.e., s.56; Kızılyel, a.g.e., s.22; Çonkar, a.g.e., s.34.

⁴⁹ Tola, a.g.e., s.59.

⁵⁰ Özdamar, a.g.e., s.51; Çonkar, a.g.e., s.34; Er, a.g.e., s.52.

senet genel hükümlere göre alacağın devri şeklinde devredilebilirken⁵¹, pay bedelinin tamamen ödenmemiş olması halinde payın devri anonim ortaklığın onay vermesi şartına tabi kılınmıştır⁵². Bu durum, senede bağlı olmayan payın devrinin borcun iç üstlenilmesi niteliğinde olmasına⁵³ ve TTK m.491 hükmüne dayandırılmaktadır⁵⁴. Kanaatimizce TTK m.491 hükmünün gerekçe olarak gösterilmesi yerinde değildir. Çünkü TTK m.491'in nama yazılı senetler için düzenlenmiş olduğu açıktır. Bu sebeple, bedeli tamamen ödenmemiş senede bağlanmamış payın devrinin borcun iç üstlenilmesi niteliğinde olduğu görüşüne katılmaktayız.

Senede bağlı payın devri konusunda pay senetlerinin devir şeklini incelemek gerekmektedir. Kanunda yer alan düzenlemeye göre, bu senetlerin devri senedin hamiline yazılı pay senedi veya nama yazılı pay senedi olmasına göre değişiklik gösterecektir. Pay senetleri hamiline yazılı pay senedi veya nama yazılı pay senedi olarak düzenlenebilecektir (TTK m.489 vd.).

Hamiline yazılı pay senetlerinin devri, TTK m.489'a göre zilyetliğin geçirilmesi suretiyle gerçekleşmektedir. Hamiline yazılı pay senetlerinin çıkarılması için pay bedelinin tamamen ödenmiş olması şartı arandığından (TTK m.484/2) bu durumda payın devrinin ortaklık için doğurduğu risk nama yazılı senetlerin devrine nazaran daha düşük olmaktadır ve kanun bu senedin devrini daha kolay bir usule bağlamaktadır⁵⁵. Bu senedin zilyetliğinin devri eşya hukuku hükümlerinde öngörülen devir usullerinden herhangi biri ile

⁵¹ Özdamar, a.g.e., s.52; Kızılyel, a.g.e., s.22.

⁵² Taşdelen, a.g.m.,s.3356; Çakır, a.g.e., s.41; Deynekli, a.g.e., s.54; Er, a.g.e., s.53; Aksoy, a.g.e., s.80.

⁵³ Özdamar, a.g.e., s.55; Çakır, a.g.e., s.41; Tola, a.g.e., s.62.

⁵⁴ Tola, a.g.e., s.61.

⁵⁵ Taşdelen, a.g.e.,s.169; Bilgili ve Demirkapı, a.g.e., s.365; Aksoy, a.g.e., s.82.

gerçekleştirilebilmektedir⁵⁶. Hamiline yazılı pay senedinin devredilebilmesi için zilyetliğin devri ile birlikte mülkiyeti geçirme iradesi de olmalıdır⁵⁷.

Çalışmamızın konusu olan, pay senedinin miras yoluyla devri durumunda kural olarak zilyetlik, miras bırakanın ölümü ile doğrudan mirasçılara geçmektedir (TMK m.599/2). Bu kazanım istisnai bir kazanımdır. Zilyetliğin diğer kazanım şekillerinden farklı olarak burada fiili hakimiyet ve zilyetlik iradesinin varlığı aranmaz⁵⁸.

Nama yazılı pay senetlerinin devir usulü, TTK m.490/2’de düzenlenmiştir. Buna göre devir ciro ve zilyetliğin devri ile gerçekleştirilebilecektir⁵⁹. Senedin malikin elinde olmaması halinde ciro ve zilyetliğin devri mümkün olmayacağından pay sahibi pay senedini alacağı devri yoluyla da devredebilecektir⁶⁰. Bu senetlerin miras yoluyla kazanılması halinde söz konusu devir usulü uygulanmayacaktır⁶¹.

Nama yazılı pay senetlerinin devrinde diğer pay türlerinin devrinden farklı olarak devirin şirkete karşı hüküm doğurabilmesi için pay defterine kaydedilmiş olması aranmaktadır⁶². Pay defterine kayıt talep üzerine

⁵⁶ Tola, a.g.e., s.69; Şimşek, a.g.e., s.14.

⁵⁷ Taşdelen, a.g.e.,s.136; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, a.g.e., s.121; Çakır, a.g.e., s.24; Eroğlu, a.g.e., s.64; Çonkar, a.g.e., s.83.

⁵⁸ Oğuzman, Seliçi ve Özdemir, a.g.e.,N.339; Çakır, a.g.e., s.10; Eroğlu, a.g.e., s.48.

⁵⁹ Taşdelen, a.g.e.,s.120; Arslanlı, a.g.m., s.284; Bahtiyar, a.g.e., s.331; Bilgili ve Demirkapı, a.g.e., s.365; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, a.g.e., s.130; Şimşek, a.g.e., s.15; Çakır, a.g.e., s.27; Eroğlu, a.g.e., s.67.

⁶⁰ Tola, a.g.e., s.80; Çakır, a.g.e., s.33.

⁶¹ Bilgili ve Demirkapı, a.g.e., s.367; Tola, a.g.e., s.77.

⁶² Taşdelen, a.g.e.,s.117; Arslanlı, a.g.m., s.283; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, a.g.e., s.133; Özdamar, a.g.e., s.108; Kızılyel, a.g.e., s.23; Şimşek, a.g.e., s.58; Çakır, a.g.e., s.34; Eroğlu, a.g.e., s.41; “*Nama yazılı pay senetleri ise, ciro ve teslim ile devredilir, devir şirkete karşı pay defterine kayıtlı hüküm ifade eder.*” Y. 11. H.D., E.2018/1486, K.2019/7096, T.12.11.2019, (E.T: 02.12.2020).

olmaktadır⁶³. Miras yoluyla devirde pay senedine kayıt talebi mirasçılar veya varsa vasiyeti yerine getirme görevlisi tarafından yapılabilir⁶⁴.

Nama yazılı pay senedinin bir bağlam hükmüne tabi tutulması halinde bağlı nama yazılı pay senedi söz konusu olur⁶⁵. Bağlam, ana sözleşmede yer alan, nama yazılı pay senetlerinin devrini şarta bağlayan veya sınırlandıran hükümlerdir⁶⁶. Bu durumda bu senetlerin devir usulü de bağlam hükümleri çerçevesinde değişebilmektedir. Bağlı nama yazılı senetlerinin devri diğer nama yazılı pay senetlerinin devrinde olduğu gibi ciro ve zilyetliğin devri ile gerçekleşmektedir⁶⁷. Bununla birlikte burada fark yaratan nokta ortaklığın payın devrine bağlam hükümlerine dayanarak onay vermekten kaçınabilecek olmasıdır⁶⁸. Bazı hallerde bağlam hükümleri etkisini kaybetmektedir⁶⁹. Bu haller TTK m.493'te sayılan pay sahipliğinin miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri ve cebri icra yoluyla kazanılması halleridir. Bu durumda ortaklık bağlam hükümlerine dayanarak payın devrine onay vermekten kaçınamayacaktır. Fakat bu durumda da ortaklığın payın devrine engel olabilmesi için TTK m.493'te ortaklığa kanunen bir önalım hakkı tanınmıştır. Buna göre ortaklık, pay sahipliğini TTK m.493'te sayılan hallerden biri ile

⁶³ Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, a.g.e., s.134; Özdamar, a.g.e., s.109; Çakır, a.g.e., s.35.

⁶⁴ Taşdelen, a.g.e.,s.143; Tola, Anonim Ortaklıkta Pay ve Payın Devri, s.83.

⁶⁵ Taşdelen, a.g.e.,s.159; Bahtiyar, a.g.e., s.334; Bilgili ve Demirkapı, a.g.e., s.367; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, a.g.e., s.449; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, a.g.e., s.142; Şimşek, a.g.e., s.38; Çakır, a.g.e., s.43; Eroğlu, a.g.e., s.33; Er, a.g.e., s.54.

⁶⁶ Bahtiyar, a.g.e., s.334; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, a.g.e., s.141; Bilgili ve Demirkapı, a.g.e., s.367; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, a.g.e., s.449; Çakır, a.g.e., s.62; Şimşek, a.g.e., s.38; Eroğlu, a.g.e., s.33.

⁶⁷ Bahtiyar, a.g.e., s.339; Çakır, a.g.e., s.50.

⁶⁸ Taşdelen, a.g.e.,s.162; Bahtiyar, a.g.e., s.338.

⁶⁹ Bahtiyar, a.g.e., s.342; Şimşek, a.g.e., s.73; Çakır, a.g.e., s.78; Eroğlu, a.g.e., s.85.

devralanlara payın gerçek bedelini ödemeyi taahhüt ederek payın devrini pay defterine kaydetmekten kaçınabilecektir⁷⁰.

Pay sahipliği sıfatının miras yoluyla kazanım hali çalışmamızın esas konusu olması sebebiyle bir sonraki başlıkta detaylı olarak açıklanacaktır.

B. Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sıfatının Miras Yoluyla Kazanılması

Miras hukuku, gerçek kişinin ölümü, ölüm karinesi veya gaipliğine karar verilmesi halinde geride kalan malvarlığının kimlere, nasıl ve ne oranda intikal edeceğini düzenlemektedir⁷¹. Öncelikle miras yoluyla geçişin gerçekleşebilmesi için ölüm olayı gerçekleşmiş olmalı ve mirasçılar ölüm anında sağ olmalı ve mirastan yoksun bulunmamalıdır⁷². Miras hukukunun konusu mirasın ölümü anında mevcut olan miras yolu ile intikale elverişli olan hak ve borçlardır⁷³. Miras yolu ile intikale elverişli haklar malvarlığı haklarıdır, şahıs varlığı hakları miras yolu ile geçmeye elverişli değildir⁷⁴. Anonim ortaklık

⁷⁰ Bahtiyar, a.g.e., s.342; Şimşek, a.g.e., s.76; Deyneki, a.g.e., s.59.

⁷¹ Necip Kocayusufpaşaoğlu, Miras Hukuku, 3. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1987, s. 30; Yasemin Maraşlı Dinç, Miras Hukukunda Külli Halefiyet İlkesi, Yüksek Lisans Tezi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi SBE, Ankara, 2020, s. 1; Caner Taşatan, "Türk Medeni Kanunu'na Göre Mirasçı Atama", İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C. 10, S. 1, sa. 40-49, 2019, s. 4; Gökhan Antalya, Miras Hukuku C.3, 4. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2019, s.46; Ahmet Mithat Kılıçoğlu, Miras Hukuku, 10. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019, s.1; Ömer Uğur Gençcan, Miras Hukuku, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016.

⁷² Rona Serozan / Baki İlkey Engin: Miras Hukuk ve Uygulama Çalışmaları, 6. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2019, N. 127; Maraşlı Dinç, a.g.e., s. 30; Taşdelen, a.g.e., s.204; Antalya, a.g.e., s.377; Kılıçoğlu, a.g.e., s.274; Yılmaz, a.g.e., s.251; Eroğlu, a.g.e., s.49.

⁷³ Kılıçoğlu, a.g.e., s.2; Gençcan, Miras Hukuku, s.85; Maraşlı Dinç, a.g.e., s. 40; Taşatan, a.g.m., s. 44.

⁷⁴ Zahit İmre ve Hasan Erman, Miras Hukuku, 15. Basım, Der Kitabevi, İstanbul, 2019, s.10; Kılıçoğlu, a.g.e., s.2; Serozan/ Engin, a.g.e., N. 144-145.

pay sahipliği hakkı bir malvarlığı hakkıdır⁷⁵. Bu sebeple miras yoluyla intikale elverişli haklardandır ve miras yoluyla geçişi mümkündür.

Miras yoluyla kazanımda söz konusu hak ve borçları mirasçılar kazanmaktadır⁷⁶. Mirasçılar kanuni ve iradi mirasçılar olarak ikiye ayrılmaktadır. Kanuni mirasçılar, mirasçılık sıfatı kanundan kaynaklanan yani kanunda mirasçı olduklarına dair hüküm bulunan mirasçılardır⁷⁷. Bunlar; ölenin altsoyu (TMK m.495), ana ve babası (TMK m.496), eşi (TMK m.499), evlatlığı (TMK m.500) ve devlettir (TMK m.501).

İradi mirasçılar, mirasçılık sıfatının mirasbırakanın iradesinden kaynaklandığı, miras bırakanın yaptığı bir ölüme bağlı tasarruf ile atanan mirasçılardır⁷⁸. Mirasbırakan, sağlığında miras sözleşmesi veya vasiyetname yaparak malvarlığının akıbetine ilişkin bazı düzenlemeler yapabilmektedir⁷⁹. Bu ölüme bağlı tasarruflar ile lehine ölüme bağlı tasarruf yaptığı kişiyi mirasçı atayabilecek veya vasiyet alacaklısı tayin edebilecektir⁸⁰.

⁷⁵ Pulaşlı, a.g.e., s.567.

⁷⁶ Kılıçoğlu, a.g.e.,s.25; İmre ve Erman, a.g.e., s.12; Antalya, a.g.e., s.71.

⁷⁷ Bülent Köprülü, Miras Hukuku Dersleri, 2. Baskı, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1985, s. 263; Sezer Çabri, Miras Hukuk Şerhi Cilt I, 1. Baskı, İstanbul, Onikilevha Yayıncılık, 2018, N. 507; Kılıçoğlu, a.g.e.,s.26; İmre ve Erman, a.g.e., s.15; Antalya, a.g.e., s.76; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 38; Serozan/ Engin, a.g.e., N. 141.

⁷⁸ Kılıçoğlu, a.g.e.,s.26; Antalya, a.g.e., s.76; Köprülü, a.g.e., s. 169; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 38.

⁷⁹ M. Kemal Oğuzman, Miras Hukuku, 6. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1995, s. 93; Ömer, Arbek, Miras Hukukunda Ölüme Bağlı İşlemlerde İrade Serbestisi Sınırları ve Müeyyidesi, 1. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2007, s. 42; Antalya, a.g.e.,s.186; Hüseyin Hatemi, Miras Hukuku, 8. Bası, Onikilevha yayınları, 2018,s.81; Gençcan, Miras Hukuku, s.198; Çabri, a.g.e., N. 507.

⁸⁰ Hatemi, a.g.e. s.7.

Mirasçı atama, murisin lehine ölüme bağlı tasarruf yaptığı kişiye malvarlığının tamamı veya belirli bir oranı üzerinde hak tayin etmesidir⁸¹. Belirli mal vasiyeti ise, mirasbırakanın bir kimseye terekesinden malvarlıksal bir menfaat sağlamasıdır⁸². Bu kurumların miras hakkı üzerinde yarattığı sonuçlar farklı olmaktadır. Mirasçı atama işlemi sonucunda mirasçı olan kişi kanuni mirasçılar ile aynı haklara sahip olur ve tıpkı onlar gibi mirası külli halefiyet kuralları çerçevesinde kazanır⁸³. Vasiyet alacaklı ise, tereke üzerinde bir alacak hakkına sahip olur⁸⁴.

1. Pay Sahipliği Sifatının Külli Halefiyet Yoluyla Kazanılması

Mirasın kazanılması kural olarak külli halefiyet ilkesi kapsamında gerçekleşmektedir⁸⁵. Külli halefiyet, kanun gereği mirasın bir bütün olarak mirasçılarının tamamına ölüm ile birlikte doğrudan geçmesi durumunu ifade eder⁸⁶. Mirasçılar tereke üzerinde tam hakka sahip olurlar. Bu doğrultuda

⁸¹ Yusuf Alper Tüylüoğlu, Miras Hukukunda Favor Testamenti İlkesi, Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi SBE, İstanbul, 2020, s. 100; İmre ve Erman, a.g.e., s.121; Gençcan, Miras Hukuku, s.1020; Oğuzman, a.g.e., s. 138; Serozan/ Engin, a.g.e., N. 141.

⁸² İmre ve Erman, a.g.e., s.122; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 259; Oğuzman, a.g.e., s. 140.

⁸³ Gençcan, Miras Hukuku, s.1018; İmre ve Erman, a.g.e., s.122; Antalya, a.g.e., s.91; Yılmaz, a.g.e., s.248; Çakır, a.g.e., s.79; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s.258; Oğuzman, a.g.e., s. 138; Serozan/ Engin, a.g.e., N. 141; Tüylüoğlu, a.g.e., s. 100.

⁸⁴ Antalya, a.g.e.,s.96; İmre ve Erman, a.g.e., s.122; Kılıçoğlu, a.g.e., s.292; Gençcan, Miras Hukuku, s.196; Yılmaz, a.g.e., s.248; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 260; Oğuzman, a.g.e., s. 140; Tüylüoğlu, a.g.e., s. 100. Anonim ortaklığın miras yoluyla kazanılması sonucunda bazı hallerde tek ortaklı anonim ortaklık meydana gelebilecektir: Ayrıntılı bilgi için bkz. Tekinalp, a.g.e., s.61.

⁸⁵ Antalya, a.g.e.,s.90; Elif Ulusu Karataş, “Miras Hukukunda Mirasın Kazanılmasında Halefiyet Türleri ve Türk Milletlerarası Özel Hukukundaki Yansımaları”, İÜHFM, C.73, S.2, 2015, sa.357-390, s.372; Çakır, a.g.e., s.79; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 41.

⁸⁶ Kılıçoğlu, a.g.e.,s.27; Ulusu Karataş, a.g.m., s.358; Antalya, a.g.e., s.90; Kocayusufpaşaoğlu, a.g.e., s. 41; Maraşlı Dinç, a.g.e., s. 5; Arbek, a.g.e., s. 41; Taşatan, a.g.m., s. 147.

taşınmaz malların mülkiyetini elde edebilmek için tescil; taşınır malların mülkiyetin elde edebilmek için de zilyetliğin devri işlemine gerek kalmaz⁸⁷.

Daha önce açıldığı üzere anonim ortaklıkta pay sahipliği sıfatının devri pay türüne bağlı olarak zilyetliğin devri, alacağın temlik gibi işlemlerin yerine getirilmesini gerektirmektedir. Pay sahipliği sıfatının mirasın külli halefiyet ilkesi kapsamında kazanılması halinde bu işlemlerin yapılmasına gerek olmaksızın pay sahipliği sıfatı murisin ölümü ile doğrudan pay sahipliği sıfatı mirasçılar tarafından kazanılmış olacaktır⁸⁸. TBK m.185'te alacağın devrinin yazılı şekilde yapılması gerektiğine ilişkin kuralın istisnası düzenlenmiştir. Bu hüküm kapsamında çıplak payların miras yoluyla kazanılması halinde alacağın temlik kanunen ve kendiliğinden vuku bulacak, alacağın temlikinin yazılı bir temlik anlaşması şeklinde yapılmasına gerek olmayacaktır⁸⁹.

Payın bir senede bağlanmış olması halinde, pay sahipliği sıfatının kazanılması hamiline yazılı senetlerde senedin devri, nama yazılı senetlerde ise ciro ve zilyetliğin devri ile gerçekleşmektedir. Külli halefiyet yoluyla kazanım halinde bu işlemlerin yapılmasına gerek olmaksızın mirasçılar pay sahipliği sıfatını kazanmış olacaktır⁹⁰. Burada özellik arz eden bazı noktalar vardır. Nama yazılı pay senedinin devrinde pay defterine kayıt talebi bakımından ortaklığın talebi reddetme hakkı burada söz konusu değildir. Ortaklık önemli sebeplerin olması halinde dahi devrin yapılmasına onay vermekten kaçınmaz ve pay defterine kayıt talebini reddedemez. Külli halefiyet yoluyla kazanım halinde

⁸⁷ Kılıçoğlu, a.g.e.,s.27; Uлуу Karataş, a.g.m., s.369; Antalya, a.g.e., s.92; Yılmaz, a.g.e., s.251; Çakır, a.g.e., s.10; Maraşlı Dinç, a.g.e., s. 5.

⁸⁸ Taşdelen, a.g.e.,s.202.

⁸⁹ Uлуу Karataş, a.g.m.,s.370.

⁹⁰ Eroğlu, a.g.e.,s.48.

ölüm ile pay sahipliği sıfatı doğrudan kazanılmış olacağından anonim ortaklığın devre onay vermesi aranmayacaktır.

TMK m.599 zilyetliğin miras yoluyla doğrudan geçeceğine ve buna bağlı olarak zilyetliğe bağlanan sonuçların da doğrudan mirasçılar tarafından kazanılacağını hükme bağlamıştır.

2. Pay Sahipliği Sıfatının Cüzi Halefiyet Yoluyla Kazanılması

Cüzi halefiyet yoluyla kazanım, mirasbırakanın iradesi ile, ölüme bağlı tasarruf yapması sonucunda tereke üzerindeki belirli bir malı belirli bir kişiye vasiyet etmesi durumunda söz konusu olmaktadır⁹¹. Ölüme bağlı tasarruf ile belirli mal vasiyet edilmesi halinde lehine mal vasiyet edilen kişi ölüm ile bu malın mülkiyetini doğrudan iktisap etmemektedir. Burada bu kişi lehine bir alacak hakkı doğmuş olmaktadır⁹². Kişi vasiyet borçlularına başvurarak ve kanunda aranan iktisap şartlarını yerine getirerek bu mal üzerindeki mülkiyet hakkını kazanabilecektir⁹³.

Mirasbırakan anonim ortaklık pay sahipliği hakkını ölüme bağlı tasarrufyaparak belirli bir kişi lehine vasiyet edebilecektir. Bu durumda lehine mal vasiyet edilen kişi, bu hakkı doğrudan iktisap edemeyeceğinden kazandığı alacak hakkının tahsili amacıyla mirasçılara veya vasiyeti yerine getirme görevlisine talepte bulunmalıdır (TMK m.600).

Anonim ortaklık pay sahipliği hakkının vasiyet edilmesi halinde vasiyet alacaklısı pay sahipliği sıfatını ancak vasiyet edilen pay türüne göre kanunda

⁹¹ Ulusu Karataş, a.g.m.,s.372.

⁹² Taşdelen, a.g.e.,s.203; Antalya, a.g.e., s.96; Ulusu Karataş, a.g.m., s.373.

⁹³ Antalya, a.g.e.,s.96; Ulusu Karataş, a.g.m., s.374; Yılmaz, a.g.e., s.248; Oğuzman, a.g.e., s. 140; Maraşlı Dinç, a.g.e., s. 41-42.

aranan şekil koşullarını yerine getirerek kazanabilecektir. Yani külli halefiyet yoluyla kazanım halinde açıklanan muafiyetler cüzi halefiyet yoluyla kazanım halinde söz konusu olmayacaktır. Burada vasiyet alacaklısı mirasçılardan payın devrini talep edecek ve pay türüne göre pay sahipliği sıfatı farklı usul kuralları ile gerçekleştirilecektir. Pay türlerine göre yapılması gereken devir usulleri bakımından pay sahipliği sıfatının devren kazanılması başlığı altında yapılan açıklamalar burada da aynen geçerliliğini korumaktadır.

Pay sahipliği sıfatının cüzi halefiyet yoluyla kazanılması halinde devre ilişkin kanunda aranan devir kurallarına ilişkin külli halefiyet halinde olduğundan farklı sonuçlar doğabilecektir. Anonim ortaklık payı çıplak bir pay ise alacağın devri sözleşmesi yapılarak pay vasiyet alacaklısına devredilebilecektir. Bu durumda söz konusu paya ilişkin pay bedelinin ödenmemesi halinde şirketin bu devire onay vermesi gerekmektedir. Borcun iç üstlenilmesi söz konusu olduğundan payı devralan kişi pay bedelinin ödenmeyen kısmından da sorumlu tutulmaktadır. Fakat cüzi halefler tereke borçlarından sorumlu değildirler⁹⁴. Kanaatimizce, vasiyet alacaklısı payı devralırken borçlarıyla birlikte devralmış olacak ve ortaklık bu durumda külli halefiyet durumunda borcun iç üstlenilmesi olmadığından onaydan kaçınamayacak olsa dahi mirasçılarının vasiyet alacaklısına devri esnasında borcun iç üstlenilmesi hükümleri kapsamında bu devire onay vermekten kaçınabilecektir.

Anonim ortaklık payı senede bağlı bir pay ise bu durumda senedin türüne göre devir usulü değişiklik gösterecektir. Senet hamiline yazılı pay senedi ise bu durumda hamiline yazılı pay senedinin devri herhangi bir şekilde

⁹⁴ Antalya, a.g.e.,s.96; Kocayusufoğlu, a.g.e., s. 261; Oğuzman, a.g.e., s. 140.

sınırlandırılmadığından mirasçıların vasiyet alacaklısına bu pay senedini devretmeleri sınırlandırmaya tabi tutulamaz ve engellenemez. Senedin nama yazılı senet olması halinde miras yoluyla kazanım bakımından öngörülen bazı istisnalar söz konusu olduğundan, bazı özel durumlar ortaya çıkabilecektir.

Kanaatimizce nama yazılı payların devri hususunda, pay bedeli ödenmemişse ortaklığın bu devre onay vermiş olması aranmaktadır. Bu durum TTK m.491’de “*Bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı paylar, ancak şirketin onayı ile devrolunabilir; meğerki, devir, miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cebrî icra yoluyla gerçekleşsin*” şeklinde düzenlenmiştir. Kanun hükmünde ifade edildiği üzere payın miras yoluyla geçişi durumunda ortaklığın onayı aranmamaktadır. Ayrıca TTK m.493’te ortaklık payının miras yoluyla kazanımı halinde ortaklığın ancak payın gerçek bedelini ödemek suretiyle payın devrinin reddedilebileceği hükme bağlanmıştır. Bununla birlikte TTK m.494’te ortaklığın devre onay vermemesi halinde pay sahipliği sıfatı ve paya bağlı diğer hakların devredende kalacağı hükme bağlanmıştır. Bu maddenin ikinci fıkrasında miras yoluyla kazanım halinde ortaklığın onayına ihtiyaç olmaksızın pay sahipliği sıfatının ve paya bağlı diğer hakların derhal devralana geçeceği düzenlenmiştir. Anonim ortaklıkta pay sahipliği sıfatının miras yoluyla kazanılmasına ilişkin bu özel düzenlemeler külli halefiyet yolu ile kazanım durumunda aynen uygulama alanı bulmaktadır. Cüzi halefiyet halindeki uygulamayı inceleyecek olursak, burada doğrudan kanundan kaynaklanan bir geçiş söz konusu değildir. Kanunen ölüm ile gerçekleşen geçiş alacak hakkının kazanılmasıdır. Fakat pay sahipliği ölümle değil, mirasçılar ile vasiyet alacaklısı arasında yapılan devir ile geçmektedir. M.494’ün gerekçesinde tanınan ayrıcalığın, pay sahipliği sıfatının kanundan kaynaklanması ve mülkiyetin direkt geçişinin söz konusu olması sebebiyle

tanındığı belirtilmiştir⁹⁵. Cüzi halefiyet halinde pay sahipliği direkt geçişe tabi tutulmamaktadır. Bu sebeple bu durumda ilgili maddede tanınan ayrıcalığın uygulanmaması kanun maddesinin amacına daha uygun düşecektir.

Bu durumun aksisi de düşünülebilir. TTK m.491; *Bedeli tamamen ödenmemiş nama yazılı paylar, ancak şirketin onayı ile devrolunabilir; meğerki, devir, miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cibrî icra yoluyla gerçekleşsin.* TTK m.493/4; *Paylar miras, mirasın paylaşımı, eşler arasındaki mal rejimi hükümleri veya cibrî icra gereği iktisap edilmişlerse, şirket, payları edinen kişiye, sadece paylarını gerçek değeri ile devralmayı önerdiği takdirde onay vermeyi reddedebilir.* Kanun hükümlerine bakılacak olursa devrin miras ve mirasın paylaşımı yoluyla gerçekleşmesi halleri devire onay verme şartının istisnası kapsamında kabul edilmiştir. Madde gerekçesinde ve maddede başka bir unsur belirtilmediğinden devrin miras yoluyla geçişinin istisnanın uygulanması bakımından yeterli olacağı düşünülebilir⁹⁶. Belirli mal vasiyeti durumunda da kazanımın miras yoluyla kazanım olduğu kabul edilebilir. Çünkü bu durumda da kazanım miras hukuku kapsamında miras ilişkisi içerisinde gerçekleşen bir kazanımdır. Bir an için bu durumun pay sahibinin hakkını kötüye kullanmasına yol açabileceği düşünülebilir. Yani anonim ortaklık pay sahibi normal şartlarda payı devredemeyeceği bir kişiye vasiyetname ile payın devrini sağlayabilecektir. Fakat kanun koyucu anonim ortaklığa payın miras yoluyla geçişi halinde payın gerçek bedelini ödemeyi taahhüt ederek payın devrine engel olma yetkisi

⁹⁵ <https://www.muglabarosu.org.tr/Upload/files/pdf/TTK%20Madde%20Gerek%C3%A7leri.pdf>

⁹⁶ Aynı doğrultuda: Şimşek, a.g.e., s.74; Eroğlu, a.g.e., s.87.

tanımıştır. Bu halde söz konusu hakkın kötüye kullanılması durumu da engellenmiş olacaktır.

IV. PAY SAHİPLİĞİNİN MİRAS YOLUYLA KAZANILMASINDA ÖZELLİK ARZ EDEN NOKTALAR

A. Payın Devrinin Sınırlandırılması

Payın devri kural olarak sınırlamalara tabi tutulamaz. Fakat bazı hallerde nama yazılı payların devri kanun, sözleşme veya organlar tarafından alınan kararlar sonucunda bazı sınırlandırmalara tabi tutulabilir. Bu sınırlandırmaların en önemlisi payın devrinin ortaklık onayına tabi tutulması halidir. Bu halde ortaklık önemli nedenlerin varlığı halinde ve bağlam hükümleri çerçevesinde payın devrini reddedebilir. Payın miras yoluyla kazanılması hali bu kuralın istisnasını oluşturmaktadır. Miras yoluyla kazanım halinde, önemli nedenlerin varlığı veya bağlam hükümleri söz konusu olsa da ortaklık payın devrini reddedemez. Bu durumda ortaklığın yapabileceği tek şey payın gerçek değerini ödemeyi teklif ederek pay bedelini devralmaktır.

Ortaklığın onayı, pay sahipliğinin ve paya bağlı hakların geçişi bakımından önem arz etmektedir. Kural olarak ortaklığın onayı olmaksızın pay sahipliği sıfatının geçişi gerçekleşemez ve paya bağlı haklar devralan tarafından kazanılamaz⁹⁷. Pay sahipliği sıfatının miras yoluyla kazanılması halinde ise mülkiyet hakkı ve paya bağlı haklar doğrudan devralana geçmiş olacak ve bu durumda şirketin devre onay vermiş olması şartı aranmayacaktır⁹⁸.

⁹⁷ Özdamar, a.g.e.,s.111.

⁹⁸ Bahtiyar, a.g.e., s.340; Özdamar, a.g.e., s.111.

B. Anonim Ortaklığın Kendi Payını Devralması

TTK m.379'a göre; *“Bir şirket kendi paylarını, esas veya çıkarılmış sermayesinin onda birini aşan veya bir işlem sonunda aşacak olan miktarda, ivazlı olarak iktisap ve rehin olarak kabul edemez.”*Şirket aynı şekilde payların devrini taahhüt etme yetkisine de sahip değildir⁹⁹. Bu hükümler anonim ortaklık payları bakımından da söz konusu olmaktadır. Kural olarak anonim ortaklık ortaklığın kendi paylarını iktisap edemez¹⁰⁰. Bu payları kanuna aykırı olarak iktisap etmesi halinde en geç altı ay içinde payları elinden çıkarmalı aksi halde payları sermayenin azaltılması yoluna gitmek suretiyle ortadan kaldırmalıdır¹⁰¹. Bu kuralın istisnaları TTK m.382'de düzenlenmiştir. TTK m.382'e göre anonim ortaklık bazı hallerde istisnaen kendi paylarını iktisap edebilecektir. Bu hallerden biri de payların külli halefiyet yoluyla kazanılmasıdır (TTK m.382-b).

Mirasçılık sıfatı gerçek kişilerle birlikte tüzel kişiler için de söz konusu olabilmektedir¹⁰². Kazanımın miras yoluyla gerçekleşmesi halinde pay sahipliği sıfatı, külli halefiyet esasları çerçevesinde geçmektedir¹⁰³. Bazı hallerde tüzel kişiliğe sahip anonim ortaklık, bir gerçek kişinin yapmış olduğu ölüme bağlı tasarruf ile mirasçı olarak atanabilir veya belirli mal vasiyeti yapılması durumunda vasiyet alacaklısı olarak tayin edilebilir. Bu durumda anonim ortaklık payı, külli halefiyet yolu ile iktisap edilmiş olacaktır. Bu doğrultuda

⁹⁹ Taşdelen, a.g.m.,s.3358; Bahtiyar, a.g.e., s.290; Bilgili ve Demirkapı, a.g.e., s.325; Pulaşlı, a.g.e., s.559; Kızılyel, a.g.e., s.32.

¹⁰⁰ Taşdelen, a.g.m.,s.3365; Bilgili ve Demirkapı, a.g.e., s.322; Pulaşlı, a.g.e., s.551; Poroy, Tekinalp, Çamoğlu, a.g.e., s.152; Özdamar, a.g.e., s.117; Şener, a.g.e., s.395; Çakır, a.g.e., s.81.

¹⁰¹ Bahtiyar, a.g.e., s.289.

¹⁰² Antalya, a.g.e.,s.76; Kılıçoğlu, a.g.e., s.25; Gençcan, Miras Hukuku, s.83; Çakır, a.g.e., s.90; Taşatan, a.g.m., s. 41; Serozan/ Engin, a.g.e., N. 137.

¹⁰³ Taşdelen, a.g.m.,s.3371.

pay sahipliği sıfatının miras yoluyla kazanılması halinin, ortaklığın kendi payını iktisap etmesinin istisnası kapsamında olduğu sonucuna varılmaktadır. Ayrıca pay sahipliğinin külli halefiyet yoluyla kazanılması halinde ortaklığın malından çıkarması için belirlenen sürealtı ay değil, üç yıl olarak uygulanmaktadır (TTK m.384). Madde gerekçesinde külli halefiyet ile birlikte kısmi külli halefiyet geçişinin de bu madde kapsamında sayılan istisnalar kapsamında kabul edildiğine yer verilmiştir¹⁰⁴. Bu durumda yukarıda yapılan külli halefiyet ve cüzi halefiyet şeklinde kazanıma ilişkin incelemeyi burada yapmaya gerek kalmamaktadır. Kanun cüzi halefiyet yoluyla kazanılması halinde de bu istisnanın uygulanacağını kabul etmiş bulunmaktadır. Öğretide miras yoluyla kazanımı, sayılan istisnalardan kanuni satın alma yükümü nedeniyle payın devralınması hali kapsamında kabul eden bir görüş de bulunmaktadır¹⁰⁵.

C. Karşılığı Tamamen Ödenmemiş Payın Devri

Anonim ortaklıkta pay sahipleri, esas sözleşmede sahip oldukları paylara karşılık pay bedelinin ifasını taahhüt ederler, buna sermaye borcu denir¹⁰⁶. TTK m.491'e göre payın devredilebilmesi için öncelikle pay sahibinin bu borcunu ödemiş olması gerekmekte, aksi halde devir için anonim ortaklığın devre onay vermiş olması şartı aranmaktadır. Payın miras yoluyla kazanılması bu durumun istisnasını oluşturmakta, miras yoluyla kazanım durumunda pay bedeli tam olarak ödenmiş olmasa da payın devri ortaklığın onayı aranmaksızın gerçekleşmiş olmaktadır.

¹⁰⁴ <https://www.muglabarosu.org.tr/Upload/files/pdf/TTK%20Madde%20Gerek%C3%A7leri.pdf>

¹⁰⁵ Pulaşlı, a.g.e., s.555.

¹⁰⁶ Bahtiyar, a.g.e., s.290; Bilgili ve Demirkapı, a.g.e., s.330; Pulaşlı, a.g.e., s.60; Ayhan, Çağlar ve Özdamar, a.g.e., s.442.

Pay sahipliği sıfatının miras yoluyla kazanılması halinde külli halefiyet ilkesi gereği tereke haklar ve borçlarla birlikte bir bütün olarak intikal etmektedir. Bu durumda paya bağlı bulunan sermaye borcu da ölüm ile birlikte doğrudan mirasçılara geçmekte, mirasçılar bu borçtan müteselsilen ve kendi mallarıyla sorumlu tutulmaktadırlar¹⁰⁷. Pay sahipliği sıfatının belirli mal vasiyeti tasarrufu ile kazanılması halinde devralan yalnızca alacak hakkı kazanmış olmakta bu sebeple vasiyet alacaklısı tereke borçlarından sorumlu tutulmamaktadır¹⁰⁸.

D. Pay Devrinin Rekabet Kurumunun İznine Bağlı Olması

RKHK m.7/1'e göre;“*Bir ya da birden fazla teşebbüsün başta hâkim durum yaratılması ya da mevcut bir hâkim durumun güçlendirilmesi olmak üzere ülkenin bütünü yahut bir kısmında herhangi bir mal veya hizmet piyasasındaki etkin rekabetin önemli ölçüde azaltılması sonucunu doğuracak şekilde birleşmeleri veya herhangi bir teşebbüsün ya da kişinin diğer bir teşebbüsün mal varlığını yahut ortaklık paylarının tümünü veya bir kısmını ya da kendisine yönetimde hak sahibi olma yetkisi veren araçları, miras yoluyla iktisap durumu hariç olmak üzere, devralması hukuka aykırı ve yasaktır.*” Bu tür birleşmeler için Rekabet Kurumundan izin almış olmak gerekmektedir¹⁰⁹. Kanun maddesinde de belirtildiği üzere miras yoluyla iktisap halleri bu yasağın istisnası kapsamındadır. Anonim ortaklıkta rekabeti zedeleyecek iktisapların yapılması yasak olsa da anonim ortaklık pay sahipliği sıfatının miras yoluyla kazanılması durumunda bu yasak uygulanmayacak ve iktisap gerçekleşmiş olacaktır.

¹⁰⁷ Bahtiyar, a.g.e.,s.294; Antalya, a.g.e., s.93; Taşatan, a.g.m., s. 47-48.

¹⁰⁸ Antalya, a.g.e.,s.96.

¹⁰⁹ Bahtiyar, a.g.e.,s.291; Kızılyel, a.g.e., s.46; Çakır, a.g.e., s.116.

V. SONUÇ

Anonim ortaklık TTK'da düzenlenen ticaret şirketlerinden biridir. Anonim ortaklığı diğer ortaklıklardan ayıran husus paylarının devir usulünün diğer ortaklık türlerine nazaran daha kolay gerçekleşiyor olmasıdır.

Anonim ortaklık payının kazanılması ile pay sahipliği sıfatı da kazanılmış olmaktadır. Pay sahipliği sıfatı aslen veya devren kazanılabilmektedir. Devren kazanım payın devredilmesi sonucunda meydana gelmektedir.

Anonim ortaklıkta pay devrinin kolaylığını sağlamak amacıyla pay senetleri çıkarılmakta ve payın devrinde serbestlik ilkesi kabul edilmektedir. Fakat bu serbestlik bazı hallerde anonim ortaklığın zarar görmesini engellemek amacıyla sınırlandırılabilir. Payın devrine ilişkin sınırlandırmalar sınırlamaların kaynağına ve pay türlerine göre değişiklik göstermektedir.

Pay sahipliği sıfatının kazanılma yollarından biri de payın miras yoluyla kazanılmasıdır. Payın miras yoluyla kazanılması halinde payın devrine ilişkin bazı sınırlamalar etkisini yitirebilmektedir. Bu durum payın külli halefiyet yoluyla kazanılması ve cüzi halefiyet yoluyla kazanılması hallerine göre değişiklik göstermektedir.

Payın miras yoluyla kazanılması halinde özellik arz eden noktalar payın devrine ilişkin sınırlandırmaların etkisi, anonim ortaklığın kendi payını devralması, bedeli tamamen ödenmemiş payın devri ve payın devri bakımından bazı kurumlardan izin alınması şeklinde sayılabilir. Miras yoluyla kazanım halinde pay sahipliği sıfatının kazanılması bazı sınırlandırmalardan, kurallardan istisna tutulmaktadır.

KAYNAKÇA

- AKSOY, Sema, **Anonim Şirketlerde Pay ve Payın Devri**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Şehir Üniversitesi SBE, İstanbul, 2018.
- ANTALYA, Gökhan, **Miras Hukuku C.3**, 4. Baskı, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2019.
- ARBEK, Ömer: **Miras Hukukunda Ölüme Bağlı İşlemlerde İrade Serbestisi Sınırları ve Müeyyidesi**, 1. Baskı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2007.
- ARSLANLI, Halil, “Anonim Şirkette Pay ve Pay Sahipliği”, **İÜHFİM**, C.23, S.3-4, 1958, sa. 248-290.
- AYHAN, Rıza, Hayrettin ÇAĞLAR ve Mehmet ÖZDAMAR, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, 2.Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2020.
- BAHTİYAR, Mehmet, **Ortaklıklar Hukuku**, 14. Bası, Beta Yayınevi, İstanbul, 2020.
- BİLGİLİ, Fatih ve Ertan DEMİRKAPI, **Şirketler Hukuku Dersi**, 7.Baskı, Dora Yayınları, Bursa, 2020.
- ÇABRİ, Sezer: **Miras Hukuk Şerhi Cilt I**, 1. Baskı, İstanbul, Onikilevha Yayıncılık, 2018.
- ÇAKI, Gamze, **Anonim Ortaklık Tasfiyesinde Alacaklıların Korunması**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2020.
- ÇAKIR, Ayşe, **Anonim Şirketlerde Payın Devri**, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi SBE, Kırıkkale, 2017.
- ÇONKAR, İbrahim Halil, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sifatının İspatlanması**, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi SBE, İstanbul, 2008.
- DEYNEKLİ, Hande Gizem, **Anonim Ortaklıklarda Pay Devrine İlişkin Kanuni Sınırlama**, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi SBE, İstanbul, 2018.
- DOĞAN KARA, Pınar, **Anonim Ortaklıkta Payın Cebri İcra Yoluyla Devri**, Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi SBE, Diyarbakır, 2019.
- DÜGER, İbrahim Ersen, **Anonim Şirketlerden Çıkma ve Çıkarılma**, Yüksek Lisans Tezi, Ufuk Üniversitesi SBE, Ankara, 2019.

- ER, Sefa, **Anonim Şirketlerde Pay Devri**, Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi SBE, Kırıkkale, 2016.
- İMRE, Zahit ve Hasan ERMAN, **Miras Hukuku**, 15. Basım, Der Kitabevi, İstanbul, 2019.
- EROĞLU, Ender Canan, **Türk Ticaret Kanunu ve Tasarısı Açısından Anonim Şirketlerde Hisse Senetlerinin Devri**, Yüksek Lisans Tezi, Başkent Üniversitesi SBE, Ankara, 2007.
- GENÇCAN, Ömer Uğur, **Miras Hukuku**, 3. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara, 2016.
- HATEMİ, Hüseyin, **Miras Hukuku**, 8. Bası, Onikilevha yayınları, 2018.
- KARAHAN, Sami, **Anonim Ortaklıklarda İmtiyazlı Paylar ve İmtiyazın Korunması**, Kazancı Hukuk Yayınları, İstanbul, 1991.
- KARAHAN, Sami, **Anonim Şirketlerde Tasfiye**, Mimoza Yayınları, Konya, 1998.
- KILIÇOĞLU, Ahmet Mithat, **Miras Hukuku**, 10. Bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2019.
- KIZILYEL, Güventürk, **Sermaye Piyasasında Anonim Ortaklıkların Pay Devri ve Sınırlamaları**, Aristo Yayınevi, İstanbul, 2018.
- KOCAYUSUFPAŞAOĞLU, Necip: **Miras Hukuku**, 3. Bası, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1987.
- KÖPRÜLÜ, Bülent: **Miras Hukuku Dersleri**, 2. Baskı, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1985.
- MARAŞLI DİNÇ, Yasemin: **Miras Hukukunda Külli Halefiyet İlkesi**, Yüksek Lisans Tezi, Hacı Bayram Veli Üniversitesi SBE, Ankara, 2020.
- OĞUZMAN, M. Kemal: **Miras Hukuku**, 6. Baskı, İstanbul, Filiz Kitabevi, 1995.
- OĞUZMAN, M. Kemal/ SELİÇİ, Özer ve OKTAY ÖZDEMİR, Saibe: **Eşya Hukuku**, 22. Bası, Filiz Kitabevi, İstanbul, 2020.
- ÖZDAMAR, Emine, **Anonim Şirkette Pay Devri**, Adalet Yayınevi, Ankara, 2019.

- PULAŞLI, Hasan, **Şirketler Hukuku Genel Esaslar**, 6. Baskı, Adalet Yayınevi, Ankara, 2020.
- SEROZAN, Rona / ENGİN, Baki İlkey: **Miras Hukuk ve Uygulama Çalışmaları**, 6. Baskı, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2019.
- SONGUR, Damla Gülseren, **Anonim Şirketlerde Pay Sahibinin Temsili**, Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi SBE, Ankara, 2012.
- ŞENER, Oruç Hami, **Teorik ve Uygulamalı Ortaklıklar Hukuku Ders Kitabı**, 4. Bası, Seçkin Yayınevi, Ankara, 2019.
- ŞİMŞEK, Ahmet Arif, **Anonim Ortaklığın Payın Devri Sonucunda Yabancılaşması ve Yabancılaşmanın Önlenmesi**, Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi SBE, İstanbul, 2008.
- TAŞATAN, Caner: “Türk Medeni Kanunu’na Göre Mirasçı Atama”, **İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi**, C. 10, S. 1, sa. 40-49, 2019.
- TAŞDELEN, Nihat, **Anonim Ortaklıkta Pay Sahipliği Sifatının Kazanılması**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2005.
- TAŞDELEN, Nihat, “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Anonim Ortaklık Pay Devrine Getirdiği Sınırlamalar”, **Dokuz Eylül Üniversitesi HFD**, C.16, Özel Sayı, 2014, sa.3351-3387, (Hakan Pekcanitez’e Armağan).
- TEKİNALP, Ünal, **Tek Kişilik Ortaklık I**, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011.
- TOLA, Nur Rabia, **Anonim Ortaklıkta Pay ve Payın Devri**, Yüksek Lisans Tezi, Kocaeli Üniversitesi SBE, Kocaeli, 2018.
- TÜYLÜOĞLU, Yusuf Alper: **Miras Hukukunda FavorTestamenti İlkesi**, Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi SBE, İstanbul, 2020.
- ULUSU KARATAŞ, Elif, “Miras Hukukunda Mirasın Kazanılmasında Halefiyet Türleri ve Türk Milletlerarası Özel Hukukundaki Yansımaları”, **İÜHFİM**, C.73, S.2, 2015, sa.357-390.
- YILMAZ, Abdüssamet, **Anonim Ortaklık Payının Rehin ve Hapis Haklarına Konu Olması**, Onikilevha Yayınları, İstanbul, 2020.